

הלכות שבת סימן תר תח

באר הגולה 538

(י) לעולם היתה (ז) למעלה מעשרה מזקקת הים או הנהר, (יא) יורד ואינו נמנע ויש לו אלפים אמה (יב) * ממקום שפגע בו למטה מעשרה: הגה ואם היא ספק (יג) אם הוא למעלה מעשרה או לא, (יד) אזלינן לקלא מהניד פכ"ו. (טו) ואם כבר (ג) יצא אלפים ממקום שפגע למטה מעשרה, דאין לו רק ארבע אמות, מכל מקום אם צריך לצאת מן הספינה (טו) מכת גשמים שיורדים עליו או שחמה וזרחת עליו (יז) או שצריך לנאכו (ד) וצריך מלח זה לכנס בעיר, הנה לה כל העיר כארבע אמותיו וכין דעל על (א"ו) ומרדכי והנ"א פרק מי שחוציאמו. ועין לקמן סימן תו. ועין לעיל סימן רסו, מי שרובב בדרך ותשבה לו בערב-שבת כיצד נעשה:

תה דין היוצא חוץ לתחום, ובו ט' סעיפים:

א אמי שיוצא חוץ לתחום אפלו אמה (ה) אחת (א) לא יכנס להיות בכני העיר, ואין לו אלא (ב) ארבע אמות (ב) מעמידת רגליו ולחוץ: ב היתה רגלו אחת תוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום,

א משנה ערוכת יב
יבנא קמא, וכן סבב
רשב"ם דמקו
ב שם בגמרא וכלשון
הפירוש

באר היטב

אסור לתלף יותר, כמ"ש סימן תג וסימן ת. תבא בשבת מחוץ לתחום מטר לילך ביום טוב שלאחריו חוץ לארבע אמות, בתימנך. ועין מנחם אברהם:

(ה) אחת. עמ"א שהעלה, מחמת דמ"א שלו מכללים בתוך התחום ולכן נ"ל להקל בזה אם היה אנס, דק"ל הבלעת תחומין מלמא היא, אבל לכתב הקשות דכ"ע לאו מלמא, ע"ש: (ג) ד"א. עמ"ש

משנה ברורה

לגמל, אלא רוצה לומר, שפא עם הספינה בשבת והגיע לגמל: (י) לעולם וכו'. דאם היתה אפלו פגע אחת למטה מעשרה, (ד) אף בתוך השבת קנה שם שבתהו, ואם ממקום שהוא עד הנמל הוא יותר מאלפים, (ה) שוב אינו רשאי לירד מהספינה להנמל, דאין לו אלא ארבע אמות, דהינו מקום ששבתו בספינה שחשבה פלה כארבע אמות. וכתשפליג בשבת בספינה העומדת למעלה מעשרה טפחים על מנת לירד מנה בשבת זה במקום אחר מעבר השני שהוא חוץ אלפים אמה, צריך לזהר שמניד שפנה שם שביטה בספינה בכני השמשות פשהיא (ו) עומדת למעלה מעשרה טפחים, לא יצא ליבשה, דאם יצא ליבשה שעה אחת קנה שם שביטה ושוב יהיה אסור לו לירד מנה לגמל שהוא חוץ אלפים ממקום שביטתו על הארץ, וכמו שכתוב בסימן רמח, עין שם:

(יא) יורד וכו'. ואם הספינה רחוק מן הנמל, יורד דרך קבש. ולעבר דרך מצבת השט על-פני המים (שקורין פנ"א), אם היא קשורה בספינה ובנמל, לכלי עלמא מטר לירד, ואם אינה קשורה, (ו) יש מתירין, ויש אסורין מפני שפנ"א קבש, כיון שלא שבת עליו מבעוד יום; אכן בשלמך צריך הגר"ז (ח) משמע, דכשלא יצא מן הספינה ליבשה מנת ששבת בין השמשות עד עכשיו, מפר: (יב) ממקום שפגע. רוצה לומר, אם פגע במקום שהוא למטה מעשרה רחוק מן הנמל, מורדין לו האלפים אמה משם: (יג) אם הוא למעלה מעשרה וכו'. קאי אשעור י"ב מיל דמים ונהרות, והוא הדין (ט) לענין שעור האלפים דבשה: (יד) אזלינן לקלא. וכלינן דמשנכנס השבת עד שהגיע לגמל הנה למעלה מעשרה, משום (י) דספקא דרבנן לקלא: (טו) ואם כבר יצא. רוצה לומר, שפגע במקום אחד למטה מעשרה טפחים וקנה שם שביטה ונתרחק שם יותר מאלפים, דמן הדין אין לו רק ארבע אמות, דין יצא חוץ לתחום דאפלו באנס אין לו רק ארבע אמות, אפלו הכי אם מתחת אנס נכנס בתוך עיר (יז) מקפת מחיצות, נחשב לו כל העיר כארבע אמות, דין הוציא וכו' ע"כ ונתנוהו בתוך עיר מקפת מחיצות, בסימן תה. ואם לא יצא חוץ אלפים ורק שכלתה מדהו בנצי העיר, (יב) אינו רשאי לילך רק עד מקום שכלתה מדהו. תבא ביום טוב מחוץ לתחום ממקום שפגע למטה מעשרה, מכל מקום בשבת (יג) שלאחריו מטר ללכת אלפים ממקום שעומד, דשבת ויום טוב שחי קדשות הן, ומשום הבה אין בו אסור כיון דלא עביר ולא מידי (אחרונים): (טז) מכת גשמים וכו'. וכל שפון אם דחפיהו עפ"ם לחוף העיר, דהוי לה כל העיר פלה כארבע אמות, (יד) ומכל מקום לא יאמר לעצמם שדחפו אותו: (יז) או שצריך וכו'. וכל זה כשלא מצא מקום צנוע לפנות וכן מקום להפטר מחמה או גשמים עד תוך העיר, דאי לא הכי אסור לו לכנס, וברלקמן בסימן תו. וזהו שכתב רמ"א ועין לקמן וכו':

א (א) לא יכנס להיות וכו'. רוצה לומר, דלא תמא (ה) דאמה אחת לא חשיב יציאה ממקום הוא בכני העיר: (ב) מעמידת רגליו ולחוץ.

שער הציון

(ד) הגר"א, וכן מוכח מלשון הספרי: (ה) ואף שהחליבה באמצע היתה למעלה מעשרה (רשב"א וריטב"א): (ו) דאם היתה או עומדת למטה מעשרה טפחים הו' עומדת על הארץ וקנה שביטה ביבשה: (ז) מנחם אברהם ושי"א: (ח) עין בשלמך צריך הגר"ז בסימן רמח דמקל באפן זה אפלו לצאת בספינה לספינה, וכל שפון: (ט) עלת שבת ואלה רש: (י) אף דיש פנא ספקא דרבנן, דשפא הוא למטה מעשרה ושפא יש תחומין למעלה מעשרה. ועין בספר בתימנא: (יא) וברלקמן בסימן תה סעיף ו: (יב) מנחם אברהם ושי"א: (יג) והוא הדין להפך, אם בא בשבת מטר ביום טוב שלאחריו: (יד) אחרונים: (טז) הנה זה שלשון 'להיות בכני העיר' מוכח בשאר, ויש מפרש פשוטו דלא יכנס להיות בכני העיר, אבל בשעור השלמת ארבע אמות ממקום שהוא, מטר לכנס, והוא כדעת הגר"א דיש לו ארבע אמות לכל צד, אבל במחבר שמים דהארבע אמות נוקא לצד חוץ, ליכא לפרש הכי, וכתב העיר הנה הפרימגדים בסימן שזה, ועלין דחקנו לפרש הכי:

חֲלֻכּוֹת שַׁבָּת סִימָן תד תה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק י]

דאס הייזע אפילו פער אַחַת לַמָּטָה מַעֲשֵׂהָ¹⁴, אָף פֿתוּחַ הַשַּׁבָּת קָנָה שֶׁם יִבְיָתָהּ¹⁵.

12) ואם הספינה היתה למטה מעשרה אף האדם ישב בגובהה של הספינה והיו יותר מ' טפחים מרגליו לקרקעית המים, כתב לעיל (סי' רמח"ס"ק יד) שנחלקו בזה הפוסקים אם כיון שנח להלך בספינה דנים את האדם כעומד למטה, ומסקנת דבריו, שבשעת הצורך יש לסמוך על דברי המתירים.

13) ואף שמי שלא קנה שבתה בבין השמשות אינו קונה שבתה בשבת, ואין לו אלפיים אמה אלא ד' אמות [כגון במי שישן בדרך בבניית השבת לדעת חכמים (במשנה מה' א) או באופן שיעקר שבתתו ממקומו כפי שמבואר בשו"ע לקמן סי' תט ס"א] מ"מ כתבו הראשונים שהבא בספינה דינו שונה, ובטעם הדבר נחלקו הראשונים, שיטת הרמב"ן (עירובין מג, א ד"ה עוד י"ל, וכן ביאר בחידושי הרעק"א מא, ב ד"ה בתוס' ד"ה ליקנו), שכיון שדעתו להגיע בשבת לגמל שבעיר פלומת ובידו להגיע לשם, אף שהוא רחוק משם מ"מ קונה הוא בבין השמשות שבתה במקום ההוא, כיון שאין תחומין למעלה מעשרה, ובשבט התוספות כתב, שכשיריד לגמל בשבת קונה שבתה, ואף שאין קונים שבתה באמצע השבת, היינו דוקא במי שנמצא על הארץ, אבל מי שנמצא במקום שאין בו תחומין, כשיריד הרי זה עובר כמו בין השמשות.

[משנ"ב ס"ק יא]

מִפְּנֵי שְׁנֵי אֵלֶּיךָ שָׁבַת עָלָיו מִבְּעוֹד יוֹם¹⁴.

14) וכששבת בספינה מבעוד יום, כתב לעיל (סי' רמח"ס"ק ב) שאין איסור בזה, והטעם, כיון שבשבת בספינה מבעוד יום הרי היא כביתו, ואינו נראה כשט כשנכנס לתוכה אפילו בשבת. והשו"ע דרב כתב (שם קו"א ס"ק ד, הובא בשע"צ כאן ס"ק ח).

שאם לא יצא כלל ליבשה אין צורך בטעם זה שהספינה הרי היא כביתו, ולכן יכול אף לעבור מספינה לספינה, שמאחר שנכנס לספינה הראשונה בשעת דיתור דהיינו בערב שבת, שוב אינו נראה כשט אם הספינה מתחילה לנוע בשבת.

[שע"צ ס"ק י]

אף דיש פאן ספק-ספקא לשהמיר¹⁵.

15) מדין זה הוכיחו השג"ר המלך (פ"י מהל' מקואות ה"ו כלל ה) והרעק"א (הגהות לשו"ע כאן) שלא כדברי המשנה למלך (פ"ח מהל' אבות הטומאה ה"ה) הסובר שגם בדינים דרבנן יש להחמיר באופן שיש ספק ספיקא להחמיר, אלא לעולם דרבנן הולכים לקולא אף כשיש ספק ספיקא להחמיר.

סִימָן תה

דין היצא חוץ לתחום

[משנ"ב ס"ק א]

לא יִכְנֹס לְהִיּוֹת וְכוּ'¹.

1) ואם אין ידוע אם דקדקו מדורי התחום במדידה או שהפחיתו ט"ו אמה מפני הטועים [ראה משנה עירובין נב, ב], כתב הרשב"א (עבודת הקודש בית נתיבות ש"ה פ"ג) שיש להניח שהמודדים העמידו את ציון סוף התחום במרחק ט"ו אמה לפני השיעור האמיתי של אלפיים אמה, וכשיטת רבי שמעון (עירובין שם). אכן הרמב"ם (פכ"ז מהל' שבת ה"א) פסק בת"ק, שציון התחום הוא בסוף אלפיים אמה, וכן כתב הרמב"ן (מלחמות ד' עירובין טו, א בדפי הרי"ף) בדעת הרי"ף, שאין הלכה כר"ש, וכן דעת הרא"ש (שם סוף פ"ד), וכתב הבית יוסף שכן יש לנקוט להלכה.

הלכות שבת סימן תה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ב]

יכלישן אס יצא לברר מצוה.

(2) דין זה מקורו מהנמרא (עירובין מ"ה, א). והקשה החזו"א (א"ח סי' פ' ל"ד מ"ה, א) באינו מצוה מדובר, אם במצוה שאין איסור תחומין נדחה מפניה, מדוע אינו נחשב כמו שרצא באיסור שאסור לו לחזור לתחומין, ואם במצוה שאיסור תחומין נדחה מפניה, מדוע דוקא בתוך ד' אמות יכול לחזור, הלא מי שהותר לו לצאת מתחומו [וכן] ההולך להציל מפני האויבים או להעיד עדות החדש וכדו' יש לו ממקום רגליו אלפיים אמה לכל רוח, ואם אותן אלפיים מובלעות בתחום ביתו יכול אף לחזור לביתו, ואם כן מדוע כאן יכול לחזור לתחומו רק אם היה שלוש אמות אחר התחום ולא יותר. וכתב שאולי יש לומר שמדובר ביצא בשוגג, וכיון שטרוד בטירדא של מצוה התיר לו לחזור לתחומו כשדי אמותיו מובלעות בתחומו, אף שמצוה זו אינה דוחה איסור תחומין, והניח בצ"ע.

[משנ"ב שם]

כל שלא יצא מתוך התחום ארבע אמות.

(3) לדעת המשנ"ב כאן ולעיל (סי' שצו ס"ק ו') שהרבה נקבע לפי דרך הליכו, הרי כל שרצא ד' אמות מתחומו בקו ישר לא יוכל לחזור שהרי כל ד' אמותיו הן חוץ לתחומו, אבל לדעת החזו"א (א"ח סי' קט ס"ק יב) שיכול לקבוע הרבה לאיזה רוח שרצא, גם ביוצא חוץ לתחום הרי יוכל לקבוע שאלכסון הרבוע ידעה בקו ישר ממנו עד תחומו, ונמצא שעד שיעור ה' אמות ובי' חומשין עדיין יהיו ד' אמותיו מובלעות בתוך תחומו [ואולם צריך שההבלעה תהיה כשיעור כזה שכל עובי גופו יוכל להיכנס דרך החלק המובלע לתוך תחומו]. ואם יצא חוץ לתחומו יותר מדי' אמות בביתו אלכסון לתחום, לפעמים יוכל לחזור לתחומו גם לדעת המשנ"ב שהרי הריבוע של ד' אמותיו נקבע באלכסון לפי דרך הליכו, ויתכן שידעה מובלע בתחומו. וכיצד ישער זאת, יחזור לאחוריו ד' אמות לפי אלכסון הליכו ומשם ימרוך ד' אמות לכיוון תחומו באופן מאונך לאלכסון הליכו [וגם בזה צריך שההבלעה תהיה כשיעור חשוב שכל עובי גופו יכנס בחלק המובלע].

[משנ"ב ס"ק ג]

דקתר רבו שדין.

(4) ואם היו ראשו ושתי ידיו פשוטים לפניו, האם יחשב כזה רוב גופו בחוץ [על פי המבואר כמשנה באהלות פ"א מ"ה, שכל כף יד יש שלוש אצבעות וכן בכל אחת מכפות הרגליים, בקרסול עשרה, בברך חמשה, בשוק שנים ודיוק אחד, וכן כורע יש שתי עצמות ובמרפק שתיים, ובראשו תשעה, ונמצא שכשהוציא את ראשו עם אחת מרגליו ושתי ידיו עד המרפק, היו מאה עשרים וחמשה מאבריו בחוץ שהם רוב ממאיתיים ארבעים ושמונה, כתב התוספת שבת (ס"ב ב) שלא חילק חז"ל כזה, כיון שברוב הפעמים כשרגלו האחת בחוץ עדיין רוב טפו נמצא בפנים, ואף אם היה מקרה שבו רוב גופו כבר בחוץ, כל שרגלו אחת עדיין בפנים רשאי הוא לחזור. אכן בספר דרך תמים (ס"ק ב) כתב, שאסור לו לחזור, ולא אומרים כזה ילא פלוג.

[משנ"ב ס"ק ד]

דין שהחשיך לו אפה אהת חוץ לתחום.

(5) ואם כשקידש היום היתה רגלו אחת חוץ לתחום ורגלו האחרת כבר נכנסה לתחום העיר, כתב בספר דרך תמים (ס"ק ג) שאם היה רוב טפו בתוך התחום הרי זה נכנס לעיר דינו כאנוש העיר, ואם רוב טפו בחוץ אין לו אלא אלפיים ממקום עמידת רגליו. אכן הוסיף, שלדעת התוספת שבת אף אם היה רוב גופו בפנים, מימם אם רגלו אחת עדיין בחוץ אסור לו ליכנס, כיון שבדרך כלל רוב גופו נמצא במקום עמידת רגלו שעדיין בחוץ, ולא חילק חכמים בדבר, והניח בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק ה]

אינו נחשב על ידיה לקיות פכני העיר.

(6) ואם אמר תהא שבתתי בעיר, הביא הש"ע לקמן (סי' תט ס"א) שתי שיטות אם הפסיד גם את האלפיים אמה שהיו לו ממקום עמידת רגליו, שנחלקו האם כיון שהיתה דעתו לקיות שבתה במקום אחר הפסיד את המקום שבו הוא עומד כעת, או שכיון שהמקום שרצה לקיות בו שבתה דחוק מעמידת רגליו יותר מאלפיים אמה, ועל כן אינו קונה שבתה באותו המקום, לכן הוא קונה שבתה במקום עמידת רגליו.

[משנ"ב ס"ק ו]

ואפילו אם היה ארץ המחיצות יותר מאלפיים.

(7) ואף שלעיל (סי' תג ס"א) פסק הש"ע שאם הקיפוהו נכרים מחיצות בשבת רשאי להלך בתוכן רק אלפיים אמה ולא יותר, כתב במשנ"ב שם (ס"ק ה) בשם רש"י, שכאן כיון שחללי המחיצות יש לו רק ד' אמות, הקלו לגביו ונתנו לו רשות ללכת בתוך המחיצות אפילו יותר מאלפיים אמה כדין השוה בתוכן, אבל שם שיש לאותו אדם אלפיים אמה לכל רוח גם לולי המחיצות שנעשו סביבו בשבת, לא הקלו להתיר לו ללכת בתוך המחיצות יותר מאלפיים אמה, כיון שלא שבת בתוכן בבין השמשות.

אכן הרעיקא (על המנ"א כאן ס"ק ב) כתב שזו דעת הראב"ד, אבל לדעת הרמב"ם בכל אופן שלא שבת באויר המחיצות מבעוד יום, אינו רשאי ללכת בתוכן יותר מאלפיים אמה.

[משנ"ב ס"ק ז]

אפילו סמוך לתחום פחות מארבע אמות.

(8) לכאורה מה שכתב כאן שאם על ידי מחיצת בני אדם הגיע תוך ד' אמות לתחומו, שרשאי הוא ליכנס גם לתחומו, דינו דוקא אחר שכבר התפורו האנשים שהיו מחיצה עבורו, וכיון שהמחיצה כבר איננה שוב יש לו ד' אמות ממקום עמידת רגליו, אבל בשמחיצת בני האדם עדיין קיימת אינו רשאי לצאת ממנה כדי שיהיו לו עוד ד' אמות. וכן משמע לקמן (סי' תח ס"ק כט), שכתב לענין המניח עירובו בתוך מחיצה, שלא נותנים לו עוד ד' אמות מחוץ למחיצה ומשם מודדים אלפיים אמה, אלא מחדשים אלפיים אמה מהמחיצה.

וכן כתב החזו"א (א"ח סי' קט ס"ק יז) שאם הוא בתוך מחיצות ומותר לו להלך בתוכן, אזי אינו רשאי לצאת משם אפילו אם משנתנהו בין המחיצות וזה תוך ד' אמות בסמוך למחיצה אחרת, כיון שכעת ד' אמותיו הן המקום המוקף ואין לו עוד ד' אמות מחוץ למחיצות אלו.

[משנ"ב ס"ק ז]

עין בסימן שסב שנתבאר שם פירטי הדינים של מחיצות בנ"א.

(9) שכתב שם (ס"ק לט), שהטעם שאסור שידעו עושי המחיצה מכך, הוא כדי שלא יבואו לזלזל באיסורי שבת, ומשום כך כתב שם (ס"ק לח) ובשע"ח צ"ל ס"ק כא) שלענין שאר דיני התורה נחשבת מחיצה גם אם העושים אותה יודעים מזה, עוד כתב (משנ"ב ס"ק לח), שגם ברשות הרבים מועילה המחיצה, אכן יש לזהר שיהיו בה אנשים רבים כדי שלא תתפור מבלי משים, מאחר שאין העושים אותה יודעים מכך, ובכל אופן שיש מקום לחוש שיוודע לעושי המחיצה ממנה, נחשב כמו שעשה מחיצה בשבת, שאינה מועילה להתיר [אלא רק אוסרת לזרוק מרשות הרבים לתוכה].

ובשע"ח צ"ל שם (ס"ק כג) הוסיף, שדין זה שאסור שידעו מכך עושי המחיצה הוא רק אם נעשתה המחיצה על ידם בשבת, אבל אם נעשתה מערב שבת הסתפק בזה הפמ"ג, וכתב בשע"ח צ"ל שיש להקל בזה בשעת הדחק.

המשך במילואים עמוד 42

ער

באר הגולה

ג. קִשְׁפָּה שֶׁם נִיב
ד. שֶׁם בְּגִמְרָא מִינ
בַּבְּרָא דְנִתְמָה
ה. שֶׁם מִר
ו. מִשְׁמַעְתָּה שְׁתָּרָא
ז. וְכֵן פֶּסֶק בְּרֵאשִׁי
ח. שֶׁם * (וְעַן לְעִיל
סִימָן שֶׁכֵּן סִפְרָה ה)
ט. מִשְׁפָּה שֶׁם מֵא
י. קִרְדֵּשׁ וְרֵשִׁי שֶׁם
יא. שֶׁם בְּנִתְמָן
יב. מִדְּקָא דְמִתְנִינִן

(א) יִכְנָס׃ ג' יָמֵי שְׁקָדָשׁ עָלָיו הַיּוֹם (ד) וְהָיָא חוּץ לַתְּחֻמֹּת הָעִיר אֲפִלּוּ אִמָּה אַחַת, לֹא יִכְנָס׃ (ה) לִהְיוֹת כְּבֵנֵי הָעִיר, וְאֵינוּ מֵהַלֵּךְ אֶלָּא אַלְפִּים אִמָּה לְכָל רוּחַ מִמְקוֹם שְׁקָדָשׁ עָלָיו הַיּוֹם׃ ד' יָמֵי שְׁנָעָא חוּץ לַתְּחֻמֹּת (ו) שְׂלֵא לְדַעַת, (ז) מִמָּר לַעֲשׂוֹת לוֹ (ח) מַחֲצִיעָה שֶׁל בְּנֵי־אָדָם שְׁעָרָיו לְאוֹתוֹ רוּחַ וִיכּוּלִים (ג) לִילֵךְ שָׁם, וַיַּעֲשׂוּ סְבִיבָיו כְּמוֹ מַחֲצִיעָה (ט) וַיִּכְנָס בֵּינֵיהֶם, (י) ״וְהָיָא שְׂלֵא יָדְעוּ אוֹתָם שְׁנַעֲשִׂית בְּהֶם הַמַּחֲצִיעָה שֶׁלָּשָׁם כִּךְ נִקְרָאוּ, ״אָבָל אִם יֵצֵא (יֵא) לְדַעַת, אֲסוּר״׃ ה' (יב) יָמֵי שְׁהוּצִיאוּהוּ הוּץ לַתְּחֻמֹּת עוֹבְדֵי־כִזְבִּים (יג) אוֹ רוּחַ רָעָה אוֹ שְׁאֵר כָּל אִנָּס (יד) אוֹ שֶׁשָּׁגַג וַיֵּצֵא, יֵאֵין לוֹ (טו) אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת. הַחֲזִירוּהוּ לַתּוֹךְ הַתְּחֻמֹּת, כְּאִלּוּ לֹא יֵצֵא, וְהָרִי קָל הָעִיר כַּאֲרַבַּע אַמּוֹת בְּבַתְחֻלָּה וְחֻצָּהּ לָהּ אַלְפִּים אִמָּה לְכָל רוּחַ. ״אָבָל (טז) אִם חִזַּר לְדַעַת, אֵין לוֹ (יז) אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת׃ הִנֵּה וְכֵן אִם (יח) נִכְנָס לַסְּפִינָה (יט) וַיֵּצֵא הַסְּפִינָה (יט) חוּץ לַתְּחֻמֹּת וְחִזְרָה לַאֲחוּרֵיהָ

בסימן תט ס"ה: (ג) לילך. ובשמיני תוך התחום שבי לילך לעיר בלא מחיצה, עמ"ש ס"א, מ"א: (ד) יצאה. עין סימן רמח ס"ו:

משנה ברורה

אכל לצד פנים ככל לא, דאף דכדוראי (ב) לכלי עלמא יכול לכרר הארבע-אמות שלי לכל צד שירצה, שאני הכא (ג) כיון שהתחיל ללכת אל עבר זה, נראה ככורר הארבע-אמות מכוון ולהקלעה. והנה המתכר איל לטעמה בסימן שצו דאין לו רק ארבע אמות, (ד) אבל לפי מה שהביא הרמב"א שם בהג"ה בשם יש אומרים דיש לו ארבע אמות לכל צד, והרריעו שם האחרונים בדעה זו, אם-כן יכול לילך הארבע-אמות שלו אף לצד העיר, והנינו אם יצא אמה אחת, יוכל לחזור לתוך התחום בשעור שלש אמות. ודע, דכל זה אם יצא במיד, אבל אם יצא (ה) באנס או מחמת טרדתו (ו) שכתב הרמב"א, הסימני האחרונים, דכל שלא יצא מן התחום ארבע אמות ממזל לו לחזור ולכנס תוך העיר, דכבנו זה אמרנו דכיון שיש לו דשות לחזור לתוך תחומו, חשוב כאלו לא יצא כלל מן התחום ודבריו הוא פכני העיר, וכל-שכן אם יצא (ז) לדבר-מצוה דמתר לו לחזור תוך תחומו ומשם לעיר, כל שלא יצא מתוך התחום ארבע אמות^(ח): **ב** (ג) נכנס. דביתר (ט) רבי שדיעוי, וכיון דלא הוי אלא רגלו אחת חוץ לתחום ועדין רבו בתוך התחום, הלכך יכנס. ולפי מה שכתבנו לעיל דיש לו שעור ארבע אמות חוץ לתחום, גם כזה יהיה הדין אם יצא על-ידי אנס ורגלו אחת היא עדין בתוך ארבע אמות של התחום, חשיב כאלו עדין לא יצא [א"ר וש"א]: **ג** (ד) והוא חוץ לתחום העיר. דאלו הנה בתוך תחום העיר, חשיב ככני העיר כיון שדעתו לכנס לעיר, ויש לו כל העיר ואלפים אמה סביבה לכל צד: אבל כיון שהחשיך לו אמה אחת חוץ לתחום^(ט), אין לו אלא אלפים אמה סביב מקומו ששבת שם: (ה) להיות פכני העיר. רוצה לומר, אף דמתר לו לכנס לתוך העיר במקצת, דכיון ששבת רק אמה אחת חוץ ואלפים הסמוכים לעיר יש לו לכנס שלש אמות בתוך העיר, דשעור אלפים מודדין חוץ מארבע אמות ששבת בהן, גדלעיל בסימן שצו, מקל מקום (ט) אינו נהשב על-ידיה להיות פכני העיר^(ט) שיהיה מתר לו לילך בתוכה ואלפים סביבה, כיון דעל-פלפולים בעת שקדוש היום הנה חוץ לתחום העיר [הגר"א]: **ד** (ו) שלא לדעת. באנס, (י) או ששגג ויצא, והוא הדין (יא) לדבר-מצוה: (ז) מתר וכי, רוצה

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

(ב) וְצֶחֶה לומר, אף למי שפוסק קרובי יהודה, וכן שכתבנו לעיל בסיקן שנו לדעה ראשונה שם: (ג) מִגֵּן אֲבָרְתָם בשם הפגרי מִשְׁנֵה בטעם הַרְבֵּים: (ד) וְצֶחֶה לומר, אף למי שפוסק קרובי רבה ורש"א, והוא פדעה רש"י דרבנן אורי דוקא במוד, וצ"ח פדניה שפם הוא פסב דלדינא בשלא פמדיד ויכל למסמך להפל ממשקמא דתקמיה בר תילאי, ע"ן שם, וצ"ח בלאר הגר"א שהקשים גס"ן לרבניו: (ה) מִשְׁפָּרָה ה, דבשגנה חשיב כאנס לעצן הסתירה, וכן שכתב הגר"א שם, וכן מוכח בסנה"א שהזכיר להפל ממשקמא דתקמיה בר תילאי ומסמך הלא רק שז"ח הנה, וכלא כאלה רבה שישור שז"ח למודי כה: (ו) וְצֶחֶה פלי צלמא מוד, וכמאר בש"ס דף מה דלרבך מנה פלי צלמא מוד דהלכות תומיין מלמא הוא: (ז) רש"י: (ט) וְצֶחֶה דבגננו אינו שך לומר דין בהלכות התומיין שפליתייה דההך תחשב כאלו נכס תוך התחום קום ביה השלמות ואפלו אם הנה נה פליתיי אנס, ולא שך נה אלא כמא חזי למחוס או אמרין בית דל על, לא כה דעטרו להחלה כן הוא אלפים אפרי חזי מקים ששבת כן ולא יותר, כן מוכח בפוסקים, ואף דהר"ב הרש"א בהדושי סוף פרק מי שהוציאו משבת דהלל נה דין בהלכות תומיין, נראה שהשת"סור הוא וצ"ח לומר ש"א, וכן בעבודת העדש לא העתיק דין נה רק לעצן נ"א, ע"ן שם: (ח) דלדינא כאנס חשיב לעצן ה, וכמאר בש"ס ה: (ט) פוסקים: (י) מִגֵּן אֲבָרְתָם: (יא) נטרשלוס ותוספת שבת: (יב) הגר"א: (יג) רבנן ויטמן: (יד) מִגֵּן אֲבָרְתָם ואלה רבה ותוספת שבת, וכן מוכח בלאר דרש"א רש"י שבת, וצ"ח עוד צ"ח מִגֵּן אֲבָרְתָם¹⁵ וגם הוא לדינא, והעתיקו כאלה רבה:

